

4. Az elmondottak alapján szemléletesen ábrázolni tudjuk a Monodnál előforduló és a jelen tanulmányban is idézett három különböző filozófia álláspontját a fejlődést magyarázó alábbi fogalmak értékelésében:

dialektikus materializmus: *szükségszerű* — véletlen — célirányos;

keresztény bölcelet: *célirányos* — véletlen — szükségszerű;

Monod elmélete: *véletlen* — szükségszerű — célirányos.

Érdeemes ehhez még hozzáfűzni, hogy az — újabban gyakran használt — „biológiai információ”, illetve „programozottság” tulajdonképpen nem egyéb, mint a célirányosság modern, kibernetikai kifejezése (Martin Heisenberg).

5. Összegezésül arra a következtetésre jutunk, hogy Monod könyve egyúttal ízelítőt ad az „atomkor” kibernetikai látásmódjából is. Ez pedig a keresztény bölcelet terminológiája szempontjából sem közömbös. Vajon nem kívánczik-e az „Első Mozgató” helyébe az „Első Programozó” terminusa? S nem kell-e kísérleteznünk, hogy a létezés lépcsőfokait — Scotus Eriugena hajdani merészségével — újrafogalmazzuk? Ebből a szempontból — anélkül, hogy a hagyományos terminológiát mellőznénk — a következő ontológiai rangsort lehetne felállítani:

a. programozatlan Programozó (a teremtő Abszolútum),

b. programozott programozó (az elektronikus technikát megalkotó ember),

c. programozott nem-programozó (a kibernetikai gépek).*

a.) A teremtésnek az Abszolútumtól való irányítottsága szerintünk mind a kozmikus, mind a biológiai evolúcióra vonatkozik. Sőt a két evolúciós sor programozottsága között bensőséges kölcsönhatást tételezhetünk fel, a teremtés összehangoltságát. Mi tehát mélyebb összefüggést látunk ott, ahol Monod csak a felszín hazárdjátékát veszi észre.

b.) Az ember „programozottságával” kapcsolatban megjegyezni kívánjuk, hogy az bizonyos tekintetben szellemiségére is kihat. Nem determinizmus ez, hanem pusztán annak elismerése, hogy szellemiségünknel fogva is irányulunk valamire. A transzcendentális tomizmus szerint a Végtelenre, Szent Ágoston megfogalmazása szerint Istenre (vö. „Fecisti nos ad te...” = arra teremtettél minket, hogy feléd irányuljunk).

c.) Ami pedig az ember által „betáplált” gépeket illeti, a következőt jegyezzük meg: a „programozott nem-programozó” terminusa akkor is érvényes, ha egyszer majd önreprodukáló gépeket sikerül alkotni (ahogy egyes kibernetikusok remélik). A programozottság ugyanis ebben az esetben éppúgy az emberre megy vissza, mint ahogy az ember programozottsága végső fokon az Abszolútumra.

* A növények és állatok sem önálló programozók, hanem csupán a programozás továbbítói.

Az ifjúság dicsérete

Robogó, sötét, füstös éjszakán a tehervonat egyik kocsiján szűrősen nyikorgó salakhegyen ültünk mi hárman áhitattal. Sípolás, zörgés, rozsdás vasak romantikus összekoccanásai, — szénpor és füst ment a szemünkbe, — de boldogan és mit sem sejtve, szutykosan és mindent tudva leheveredtünk a salakdombra s néztük a szálló füst fölött az eget. Aztán egyszer csak leszálltunk.

Belül

Nagy lapokat piszkíts be nagy betűkkel és szaladj.

Kivágódsz a kapun a napfényes utcára a megfoghatatlan emberzönbe arra a bizonyos zenére és ők színesen elárasztanak téged mintha csillogó üvegbúra mögött szaladnának — ott vannak ismeretlenül minden sarkon és te mégis tudsz rólok mindent — meg szeretnéd fogni őket és megállítani de hát nem enged a síkos üveglap lecsúszik a kezed róla lecsúszik a napfényes városban ők pedig rohannak és nem tudják hogy belül te vagy a város a napfényes

HÉVIZY KLÁRA